

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	33524
Nom	Sociologia de la salut
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	4.5
Curs acadèmic	2023 - 2024

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1311 - Grau de Treball Social	Facultat de Ciències Socials	4	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1311 - Grau de Treball Social	23 - Sociologia de la Salut	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
AGULLO CALATAYUD, VICTOR	330 - Sociologia i Antropologia Social

RESUM

Sociologia de la Salut és una de les sis assignatures que integren l'Itinerari de Salut del Grau de Treball Social. És una assignatura de caràcter optatiu, es cursa durant el primer quadrimestre del quart curs i té assignats 4,5 crèdits.

La Sociologia de la Salut és una branca de la sociologia que fonamentalment està orientada a unificar la concepció i les intervencions en el camp de la salut en un marc més ampli que l'exclusivament metge. Pretén evidenciar com la forma en què la societat està organitzada té una significativa influència en el tipus i distribució de les malalties, per la qual cosa és indispensable analitzar la malaltia o el sistema sanitari a partir de la seua connexió amb l'estructura social. És per això que els/les professionals de totes les especialitats implicades en els serveis sociosanitaris (medicina, infermeria, treball social, psicologia, sociologia, etc.) han d'estar connectats i integrats, coordinant la intervenció sanitària i la intervenció social, però respectant les diferències i especificitats de totes les altres figures que operen en el sector sanitari.

El contingut de l'assignatura és essencial en la formació dels/les estudiants que estan interessats en l'exercici professional del Treball Social en el sistema sanitari, però també pretén servir, com a formació complementària, per a moltes altres parcel·les que constitueixen l'espai d'intervenció dels graduats en Treball Social en què els problemes de salut adquireixen un especial protagonisme. A través del desenvolupament de la matèria es treballa amb conceptes, perspectives teòriques, mètodes i dades empíriques que permeten analitzar la societat des d'aspectes relacionats amb la salut, la malaltia i el sistema sanitari.

Entenent la salut com un conjunt de relacions dinàmiques i complexes, el programa aborda els fonaments conceptuals i teòrics d'esta disciplina, els aspectes metodològics propis de l'anàlisi sociològica en l'àrea de la salut i la malaltia, els indicadors soci- sanitaris habitualment empleats en els diagnòstics de salut d'una població, el procés de construcció social de la malaltia i de la mort, el sistema sanitari i el paper d'altres agents de salut, com la família o les xarxes informals, i les desigualtats en salut, tant les de classe social com les derivades del sistema sexe/gènere.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

No hi ha requisits o recomanacions prèvies.

COMPETÈNCIES

1311 - Grau de Treball Social

- Que els estudiants tinguin la capacitat d'arreglar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants hagen desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Capacitat per a treballar i valorar de manera conjunta amb persones, famílies, grups, organitzacions i comunitats les seues necessitats.
- Capacitat per a actuar en la resolució de les situacions de risc amb les persones, així com per a les pròpies i les dels col·legues de la professió.
- Capacitat per a establir relacions professionals a fi d'identificar la forma més adequada d'intervenció.

- Capacitat per a intervenir amb persones, famílies, grups, organitzacions i comunitats per ajudar-los a prendre decisions ben fonamentades sobre les seues necessitats, circumstàncies, riscos, opcions preferents i recursos
- Capacitat per a valorar les necessitats i opcions possibles per orientar una estratègia d'intervenció.
- Capacitat per a preparar i participar en les reunions de presa de decisions a fi de defensar millor els interessos de les persones, famílies, grups, organitzacions i comunitats.
- Capacitat per a potenciar les persones, famílies, grups i comunitats a fi que siguen capaços de resoldre les situacions en què es troben.
- Capacitat per a desenvolupar i incorporar a les pràctiques professionals les actituds i habilitats necessàries per a incorporar la perspectiva de gènere.
- Capacitat per a establir i actuar per a la resolució de situacions de risc prèvia identificació i definició de la seua naturalesa.
- Capacitat per a establir, minimitzar i gestionar el risc cap a un mateix i els col·legues per mitjà de la planificació, la revisió i el seguiment d'accions per limitar l'estrès i el risc.

RESULTATS DE L'APRENENTATGE

Els resultats d'aprenentatge que hauran aconseguit els i les estudiants després de cursar i superar l'assignatura son:

R.A.6. Utilitza conceptes, perspectives teòriques i mètodes que permeten analitzar la salut, la malaltia i el sistema sanitari des d'un enfocament sociològic.

R.A.7. Coneix i empra els indicadors socio-sanitaris bàsics.

R.A.8. És capaç d'interpretar la malaltia com un fenomen condicionat socialment.

R.A.9. Sap dissenyar diagnòstics de salut d'una comunitat.

R.A.10. Coneix i comprèn de forma crítica els principals aspectes de les desigualtats socials en salut.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. LA SOCIOLOGIA DE LA SALUT COM A DISCIPLINA

- 1.1. Ciències socials i salut.
- 1.2. Orígens i desenvolupament de la Sociologia de la Salut.
- 1.3. Concepcions de la salut.
- 1.4. Perspectives teòriques en l'estudi de la salut i la malaltia.

2. ASPECTES METODOLÒGICS: ELS INDICADORS DE SALUT

- 2.1. Què són els indicadors de salut.
- 2.2. Fonts d'informació sanitària: l'enquesta de salut.
- 2.3. Evolució dels principals indicadors a Espanya.
- 2.4. Evolució dels principals indicadors en la Comunitat Valenciana

3. LA CONSTRUCCIÓ SOCIAL DE LA MALALTIA

- 3.1. Orde cultural, malaltia i atenció de la salut: la medicina com a forma de control social.
- 3.2. Suport social i salut.
- 3.3. Etapes del comportament davant de la malaltia.
- 3.4. La percepció social de la mort.

4. ELS SERVEIS PER A LA SALUT

- 4.1. Models sanitaris.
- 4.2. El sistema sanitari espanyol.
- 4.3. Altres estratègies d'atenció a la salut.
- 4.4. L'ús dels serveis sanitaris: el rol de pacient.

5. DESIGUALTAT SOCIAL I MALALTIA

- 5.1. Determinants socials de la salut.
- 5.2. Inequitats sanitàries entre regions del planeta.
- 5.3. Classe social i malaltia.
- 5.4. Desigualtats de gènere en salut

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teoricopràctiques	45,00	100
Assistència a esdeveniments i activitats externes	2,00	0
Elaboració de treballs en grup	20,00	0
Elaboració de treballs individuals	7,00	0
Estudi i treball autònom	6,00	0
Lectures de material complementari	5,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	15,00	0
Preparació de classes de teoria	10,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	2,50	0
TOTAL	112,50	

METODOLOGIA DOCENT

Les metodologies d'ensenyament-aprenentatge de la Menció Salut poden organitzar-se entorn de les següents modalitats:

- Lliçó magistral participativa.
- Debats i discussions participatives
- Activitats de tipus expositiu: exposicions teòriques, seminaris, presentació de treballs.
- Activitats pràctiques: jocs de rol (*roleplaying*), resolució de casos, aplicacions informàtiques, tallers.
- Treball col·laboratiu/treball en equip de les/el estudiants.
- Elaboració de mapes conceptuals i quadres sinòptics.
- Realització i manteniment de blogs i pàgines web en aplicacions pròpies i/o externes a les plataformes de la Universitat de València.
- Tutorització individual, grupal i/o virtual.

De les metodologies docents assenyalades, en aquesta assignatura s'utilitzaran preferentment les següents:

- Lliçó magistral participativa.
 - Debats i discussions participatives.
 - Activitats de tipus expositiu: exposicions teòriques, seminaris, presentació de treballs.
 - Treball col·laboratiu/treball en equip de les/el estudiants.
- Tutorització individual, grupal i/o virtual.

AVALUACIÓ

Per a l'avaluació de l'assignatura s'empraran els sistemes d'avaluació, d'entre els que proposa la Menció Salut, d'acord a la següent ponderació:

- Prova escrita de resposta oberta per a comprovar la capacitat d'expressió escrita, l'organització d'idees, la capacitat d'aplicació, l'anàlisi i la creativitat. 50%.

- Avaluació de projectes o treballs acadèmics: poden ser treballs breus o amplis i complexos propis dels últims cursos que fomenten el desenvolupament de capacitats de recerca i selecció d'informació, organització o pensament crític. 40%.
- Avaluació continua del treball realitzat pels/per les estudiants/es al llarg del curs, sobre tot pel que fa a les competències de treball individual i en equip, a la identificació de conceptes i processos clau, així com a la preparació i resolució d'exercicis i problemes. 5%. Activitat avaluativa no recuperable.
- Es valorarà l'assistència i la participació dels i les estudiants tant a les sessions presencials a l'aula, com a les tutories i les activitats complementàries. 5%. Actividad evaluativa no recuperable. L'assistència a l'Activitat Formativa Complementària aprovada per la CAT programada per al curs per a l'itinerari/menció de Salut, forma part de l'avaluació i és activitat avaluable, es considera una de les activitats formatives de Treball Autònom de l'Estudiant/a.

Són requisits imprescindibles per aprovar l'assignatura: aprovar l'examen i el treball d'investigació.

Us recordem que:

El plagi és "l'acció de deshonestat al moment de copiar en el substancial obres alienes presentant-les com a pròpies" (Reducindo et al., 2017, p. 300). I, el ciberplagi "ocorre quan es presenta un treball com a fruit del treball personal quan realment és informació copiada parcial, mitjana o totalment d'un autor sense cap mena de crèdits o bibliografia. Normalment succeeix amb textos [...] en línia" (Sarrià i De Francisco, 2018, p. 4).

No incórrer en pràctiques com les referides implica fer un ús responsable i ètic de la informació que s'utilitza en els treballs acadèmics. Les Normes APA-7a Edició són l'instrument imprescindible per aconseguir l'honestat acadèmica tal com us indicarem en els treballs d'avaluació contínua que presenteu al llarg del quadrimestre.

Dit l'anterior, a partir del segon quadrimestre de primer curs, en totes les assignatures es prestarà especial atenció, en l'avaluació contínua de treballs, al compliment de les pràctiques d'honestat acadèmica i respecte per la propietat intel·lectual de tercers, mitjançant l'ús de la citació i presentació de treballs acadèmics, seguint normes APA-7a edició.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Cockerham, W.C. (2002). Sociología de la medicina. Madrid: Pearson Educación.

Complementàries

- Alonso Fachado, A., Menéndez Rodríguez, M. y González Castro, L. (2013). Apoyo social: Mecanismos y modelos de influencia sobre la enfermedad crónica. Cuadernos de atención primaria, 19(2), 118-123.
- Balarezo-López, G. (2018). Sociología médica: origen y campo de acción. Revista Salud Pública, 20 (2), 265-270.
- Bernal-Delgado, E. García-Armesto, S. Oliva, J. Sánchez Martínez, F.I., Repullo, J.R., Peña-Longobardo, L.M., Ridao-López, M. y Hernández-Quevedo, C. (2018). España: Informe Del Sistema Sanitario. Sistemas Sanitarios En Transición, 0(2):1179.
- Coduras Martínez, A. y Del Llano Señarís, J.E (2017). La sanidad española en cifras 2016. Madrid: Círculo de Sanidad, Fundación Gaspar Casal.
- Coe, R.M. (1979). Sociología de la Medicina. Madrid: Alianza Universidad.
- Comelles, J.M. y Martínez, A. (1993). Enfermedad, cultura y sociedad. Madrid: Eudema.
- Conselleria de Sanitat. Encuestas de salud de la Comunidad Valenciana. Generalitat Valenciana.
- De Miguel, J. M. (1978). Sociología de la Medicina. Barcelona: Vicens Universidad.
- De Miguel, J. M. (1991). Avances en sociología de la salud. Revista Española de Investigaciones Sociológicas (REIS), (53), 7-15.
- Donati, P. (1994). Manual de sociología de la salud. Madrid: Ediciones Díaz de Santos.
- Durán, M. A. (1983) Desigualdad social y enfermedad. Madrid: Tecnos.
- Durán, M. A. (2002). Los costes invisibles de la enfermedad. Bilbao: Fundación BBVA.
- Durán, M. (2004). La calidad de muerte como componente de la calidad de vida. Revista Española de Investigaciones Sociológicas (REIS), 106(1), 9-32.
- Durán, M. A. (2016). Salud, sanidad y dependencia en Iglesias de Ussel, J., Trinidad, A. y Soriano, R. La sociedad desde la sociología. Madrid: Tecnos, págs. 607-629.
- Espinel Vallejo, M. (coord.) (2011). Sociología de la salud. Política y Sociedad, 48 (2).
- Federación de Asociaciones para la Defensa de la Sanidad Pública (2018). La privatización sanitaria de las CCAA 2018. Quinto Informe. <http://ir.uv.es/eJ1HRob>
- Federación de Asociaciones para la Defensa de la Sanidad Pública (2019). Los Servicios Sanitarios de las CCAA. (XVI Informe). <https://ir.uv.es/XKCS07u>
- Fernández Fernández A. y Vaquera Mosquero, M. (2012). Análisis de la evolución histórica de la sanidad y la gestión sanitaria en España. Encuentros multidisciplinares, 14(41),
- Foucault, M. (2003). Enfermedad mental y personalidad. Buenos Aires: Paidós.
- Galán Rodríguez, A., Blanco Picabia, A. B. y Pérez San Gregorio, M. (2000). Análisis del concepto de Conducta de Enfermedad: Un acercamiento a los aspectos psicosociales del enfermar. Anales de psicología, 16(2), 157-166.
- García Vargas, J., Belenes, R. y Riesgo, I. (2017). Diez temas candentes de la Sanidad española para 2017 ¿Pacto de Estado o reformas posibilistas? Madrid: Unidad Editorial Revistas.
- González Sanjuán, M.E. (2020). Salud y sistema sanitario en la Comunitat Valenciana. Logros y retos. València: Institució Alfons el Magnànim.

- Illich, I. (1975). *Némesis médica*. Barcelona: Barral.
- Lostao, L. (2007). Sociología de la salud en PÉREZ YRUELA, M. (coord.) *La Sociología en España*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas, págs. 261-288.
- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. *Informes Salud y Género*.
- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad (2017). *Indicadores de Salud 2017. Evolución de los indicadores del estado de salud en España y su magnitud en el contexto de la Unión Europea*. Madrid, Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.
- Moragas, R. (1976). Enfoque sociológico de diversas concepciones de salud. *Papers: Revista de Sociología*, (5), 31-54.
- Palomino Moral, P. A., Grande Gascón, M. L. y Linares Abad, M. (2014). La salud y sus determinantes sociales. Desigualdades y exclusión en la sociedad del siglo XXI. *Revista internacional de sociología*, 72(Extra_1), 45-70.
- Reducindo, I., Rivera, L. R., Rivera, J. y Olvera, M.A. (2017). Integración de plataforma LMS y algoritmo de código abierto para detección y prevención de plagio en Educación Superior. *Revista General de Información y Documentación* 27 (2), 299-315. <https://revistas.ucm.es/index.php/RGID/issue/view/3197>
- Rodríguez, J. A. (1987). *Salud y sociedad*. Madrid: Tecnos.
- Sarriá, J. F. y De Francisco, J. C. (2018). Ciberplagio académico: un tema de importancia. *Lite ¡A tu alcance!*, 68, 4-12. <https://es.calameo.com/read/00557874303bfa3c48182>
- Sociedad Española de Salud Pública y Administración Sanitaria. *Informes SESPAS*.
- Valenzuela, M. T. (2005). Indicadores de Salud: características, uso y ejemplos. *Ciencia y Trabajo*, Jul.-Sept, 7(17), 118-122.
- VV. AA. (2000). *Enfermedad y sociedad en el inicio del siglo XXI*. *Política y Sociedad*, 35.